

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Kedden, Januárus 10-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Hannovera Ország.

A' Cambridgi Hertzegnek ezen Ország Karjainak és Rendjeinek közönséges gyűlésekben mondott hathatós beszédjének folytatása és végezete.

A' régens herczeg, a' ki a' német Ország Szövetségnek feloldoztatása után kén- telen volt királyi titulust magára venni, azoknak a' Német uralkodó Fejedelmeknek, a' kik a' belső és külső bátorságnak köz erővel leendő megerősítése végett öszvesző- vetkeznek, jó példával megyen elő, hogy ők is gyűlést tartsanak, a' mellyben a' nép szabadon, de jó rendel szöllyon, és azokat az eszközöket, mellyek által a' ma- ga tzélját, és az Ország javát eszközteni, és öregbiteni lehet, a' Fejedelem eleibe terjessze — Most tehát a' Karoktól és Ren- dektől függ, hogy a' mástól nem függő ki- rályságra emeltetett Hannoverai Státusoknak engedődött nagy jussokkal éljenek, hogy azoknál fogva hatalmas és szerentsés lehes- sen az Ország.

Ennek elérésére első lépes az, hogy minden magános tartományoknak Státusai közönséges gyűlést tartsanak, a' mellyre a' közönséges adóban való megegyezés, és törvénytévő hatalom bizattassék. Az egyes tartományoknak egy köz hasznok vagyon, mellyet köz gondolkodás által lehet elér- ni. Hogy ha ennekelőtte az egyes tarto-

mányoknak gazdálkodások az ő akkori szük- ségekhez volt alkalmaztatva, most a' sürge- tő környüllások hathatósabb és idejebb korán való intézeteket kívánnak; az egyes familiáknak öszvetsatoltatások az ő uralko- dó fejedelmekkel való egyességek által esz- közöltethetik.

A' jelenvaló időknak szükségei igen súlyosak. Az Orzágnak lekötelezése által lehet azokat ki tanulni, mit kívánayon azoktól az igasság, a' kik hiven viselik ma- gokat a' köz jóhoz; ezonközben az igasság- nak kívánása, a' népnek jelenvaló és kö- vetkezendő boldogságával öszre van köt- tetve. A' Régens-Hertzeg ezen orzágnak Uralkodója és Státusai közt volt egyenes szívüségét mindenkor megtartotta, és arra kötelezi magát most is, hogy mindenkor kész leszen a' maga jövedelmeiből és tulaj- donából az Orzágot segíteni: ezt a' sege- delmet az által lehet meghatározni, ha az Egésznek szükségei és eszközei nyilvánva- lók lesznek — Minden egyes Státusok fenn- állása a' védelmező eszközökön fundáltatik. A' szomorú tapasztalások által, mellyeknek emlékezete friss emlékezetünkben lehet, megintettetve lévén, a' hazának minden bara- ti jól érzik, hogy egyedül a' hathatós intéze- tek által lehessen a' jövendő veszedelmeket el kerülni.

A' Britanniai nemzet, mellynek álha- tatos szenvedése Hannovera a' nagyobb

hatalomtól meg mentette, 's annak bátorságot és letelt szerzett, nagy lelküségből származott segedelme által az ellenségtől elpnsztitott hadi eszközöket kipótolta, 's annál fogva fegyveres seregének fegyvert és más hadi eszközöket szerzett, és azt eszközlötte, hogy a' több hadakozó népek rendibe állhatott; a' többit magunknak kell kipótolni. Minekutánna az ország külső dolgai rendbe szedődnek, azon hadi seregeknek ereje, a' mellyeket az uralkodó fejedelem szükségeseknek tart, azoknak organisatiója, és szüksége szemetek eleibe fognak terjesztetni. Ti pedig azt a módot feltaláljátok, a' melly szükséges leszen azoknak megszerzésére. A' Régens-Hertzeg, a' mennyire tsak lehet, meg fogja az országot, és azt a' terhet, a' mellyet megkissebbíteni nem lehet, az igasságos felosztás által könnyebíteni, és ezen meg könnyebítés által, az elkerülhetetlen áldozat megédesítettik; egyszersmind a' törvény kiszolgáltatásában tétetendő változásokat megfogjátok vizsgálni, és a' hasznos intézeteket az Ország javára meg hányuivetni. — A' mit az Országló reátok nézve szükségesnek itél, azt a' maga tanátsosi által, ki fogja titek jelenteni, és a' ki igasságos projecumaitokat mindenkor kegyelmesen meghalgatja — A' bémutatott és hiteleseknek találtatott és tellyes hatalmat engedő irásoknak laistroma, és a' jó reudtartásra nézve szükséges regulák, az Ország ide gyülekezett Statusainak eleibe fog terjesztetni. Ennel fogva leg elsőben is egy személyt választatok magatok közül, a' ki a' ti gyülléseitekben Előülő és Szószolló legyen, egyszersmind el várom, hogy ezt az Előülőt még ma kimutassátok néki:

Mindeneknek előtte pedig efedezzünk a' mindenható Istennek áldagáért, hogy Hannovera Országának első gyüllését áldja és szentellye meg — Ezen beszédnek végzete után a' törvényesen választatott

Deputátusoknak laistromát, és azokat a' rendeléseket adatta bé Eő kir. Hertzegsége, a' mellyeket a' tétetendő tanátskozáfokban sinormértékül kell tartani; végre az egész gyülléssel a' vár templomába ment leg szebb rendel, és minekutánna a' jelen volt személyek le ültenek vólna, ezen eneket: *Adjatok hálákat az Istennek*, mellyet *III. Gyögy* király mindenkor kedvellett, nagy áhítatossággal el énekelték. Eunek végződése után a' pap az oltár előtt imádkozott; mind ezek végbe menvén a' nevezett kir. Hertzeg a' maga palotajába ment, a' Deputátusok pedig a' gyüllés szálájába menvén, Előülőt választottak, a' melly választás *Wolsbourgi* Gr. Schulenburgra esett, és erről leg ottan tudósított Eő kir. Hertzegsége, kinek parantsolatjara Dec. 18 dik napján délelőtt 11 órakor az egész gyüllés Eő kir. Hertzegsége udvarlására ment, a' midőn az Előülő Eő kir. Hertzegségehez így szóllott:

Felséges Hertzeg, kegyelmes Urunk!
Az én Statusbeli tarsaimnak az a' bizodalma, melly szerént engemet a' gyüllésnek Előülőjévé és Szószollójává választottak, nekem just engedett arra, hogy az Országnak uralkodó Fejedelme eránt való első háladatosságát kijelentsem, a' ki az Ország Statusai és Deputátusait minden Német tartományiban öszve gyűjtöte 's azáltal a' maga böltsességét kinyilatkoztatta, és annak bátorságát, jórendjét, 's boldogságát erős fundamentomra helyheztette, Minden időbeli jó Fejedelmek az ő alattvalóinak javokon örvendettek, 's abban helyheztették a' bölts Fejedelmek az ő hatalmoknak kútfejét. A' Régens Hertzeg mind ezeket jól látta. Az ő nagy lelküsege azt kívánnya, hogy a' Hannoverai nép az elmének elsősegére nézve is utolsó ne legyen, a' mellyből mind azok a' jók, mellyek az életet táplálják és ékesítik, származnak. Az ő felséges gondolkodása módját ezen Ország eránt jobban kimutatja, mint a' maga hazája e-

ránt. Ez a' nagy példa adás az egész Német Nemzetet meg lelkesíti, és minekutána a' Britanniai Népnél kimerithetetlen ereje és vezérjeinek iparkodásai arra birták az Európai Hatalmasságokat, hogy Német Országok szabadságát vissza adják, a' Britanniai királyi széket is azon szent tűz fogja feleleveníteni, melly a' szabadságnak megnyerésére, és fenntartására szükséges.

Arra való nézve kérjük királyi Hercegségedet, hogy azon tiszteletet, melly minket a' Régens-Hertzeg iránt lelkesít, a' kit az Isteni gondviselés arra kiválasztott, hogy mi ő általa szerentségek lehessünk, és a' ki eránt és az ő Szentséges személlje eránt melységes tisztelettel viseltetünk nékie kijelenteni méltóztasson. Kegyelmes Urunk! a' kit mi mint a' mi uralkodó Fejedelmünk erántunk való kegyelmességének valóságos zálogát, úgy néztük és úgy vettük, méltóztasson a' Hannoverai Népnél erántok való jótéviségeknek zálogát, és leg alázatosabb háládatosságokat el fogadni.

Mi módon felelt légyen a' *Cambridgei* kir. Hertzeg a' Hannoverai Státusok Előülőjének beszédjére, a' következőkből kitettik:

Uraim! Hannovera Országának Deputatusai! Az a' szives indulat, mellyet Kigyelmetek törvényes Oratorjaik által nékem kijelentettek, annak a' várakozásnak megfelel, mellyet az én Fels. Bátyám az Uralkodó Hertzeg attól a' gyűlléstől reménylett, melly az Országok minden Státusaitól vart vala. A' legszentségesebb kötelességemnek tartom, a' Fels. Regens-Hertzegnek azon jó indulatokat, szeretett, háládatosságot, és bizodalmat, mellyet Kigyelmetek kijelentettek, megjelteni, hogy annál fogya azt a' szoros egyességet, melly ezt az Országot ő véle öszvekaptsolja, a' lehetőségig megerősithessem, és kigyelmeteket arról bizonyosokká tehessen, hogy ő a' Hannoverai

Népnél háládatosságát mindenek felett be-tsülli.

Mivel meggyőzhetetlen akadályok tartóztatták az Uralkodó Hertzeget azon Országok öszve gyűllésének első napján való megjelenésében; semmi sem lehetett reám nézve nagyobb szerentse, mint az hogy ezen örök emlékezetre méltó foglalatosságban az ő helyét reám bizta, és hogy az én Német Orzági Státusaiban megjelenthetem, a' ki első ifjuságotól fogva Hannoverát mindenkor esmértem és szerettem, és a' ki neveltetésemnek egy részét, az ide való tanítói intézetnek köszönöm, melly lég tündöklőbb betses kőve a' Hannoverai Koronának. (Ez a' királyi hertzeg a' Göttingai Universitásban tanult két esztendeig.)

Norvégia Ország.

A' közelebb mult Posta napon félbe szakadt Norvegiai Constitutióknak folytatása.

A' törvénytévő hatalmat az Ország gyűllése által fogya a' nép gyakorlati. Egyedül fedhetetlen életü polgárokat kell nemzeti képviselőknek választani — A' választásra való voksolásnak jussa 25 esztendőknél alóvalókat nem illet. A' falusi képviselőknek száma a' városi képviselők számánál kevesebb leszen; mind a' két rendbéli nemzeti képviselőknek száma 75-nél kevesebb, és 100-nál nagyobb nem lehet — Senkit sem lehet nemzeti képviselőnek választani, hanem ha már a' 30. esztendőt fellyül haladta, és 10 esztendőt az Országban nem lahott — A' Státus-Tanátsnak tagjait, és az annál szolgáló tisztviselőket, udvari szolgálókat, és pensionátusokat, az az, kegyelem kenyérrel élőkét nemzeti képviselőkké választani nem lehet — A' választott nemzeti képviselő köteles leszen a' választást elfogadni — Minden képviselőknél a' Státus Cassájából pótolás fog fizettetni — Az illy képviselőt személljében árestálni nem lehet, sem számot adni a' maga értelméért nem köteles, hanem ha az Ország gyűllése kívánnya.

) (**

Közönségesen minden harmadik esztendőben, *Febr. hónapjának 1-ső vasárnapján* az Ország gyűlése a' fő városban elfog kezdődni; a' rendkívül való esetekben mindazáltal jussa van a' királynak a' most meghatározott időn kívül is az Ország gyűlését öszve hívni, es azt ismét el osztlatni. Hogy ha pedig azon időbe tartattatik az Ország rendkívül való gyűlése, midőn annak rendes gyűlését tartani kellene, az elsőbbnek dolgai mindjárt meg szűnnek; mibelyt a' rendes gyűlés elkezdődik — Hogy ha a' gyűlés tagjainak három negyed része jelen niutsen, semmihez sem lehet kezdeni — A' király a' körülállásokhoz képest egy orációval kezdi el az Ország gyűlését, és az ő jelen nem léteben semmiről sem lehet tanácskozni.

Az Ország gyűlésének jussa van törvényt hozni, vagy azt eltörlni, közönséges adot, vámokat, és más közönséges terheket a' népre vetni, azok mindazáltal tovább nem tarthatnak, hanem tsak azon esztendő Julius hónapjának 1 ső napjáig, a' midőn t. i. új Ország gyűlése tartatodik, hanem ha világosan megújítatnak, és az Ország hitelére költsön pénzt kelletik felvenni; a' költsön fel vett pénzt kiszolgáltatni; a' Státus szükségére rendkívül való summát engedni, azt meghatározni, mennyit kell az Udvar tartására esztendőnkent, és a' királynak fizetni; a' királyi familiának apanágeját, az az, az első szülött férjfiakon kívül a' többinek fizetését meghatározni, a' melly apanágeját a' fekvő jószágokból venni nem lehet; a' Norvegia Országban lévő kormányozás jegyző könyvét és más közönséges petsétes leveleket (kivéven a' katona komandóhoz tartozókat) maga eleibe terjesztetni, azokat a' szövetségeket és megegyezéseket, a' mellyeket a' király idegen Hatalmasságokkal leszen, a' titkos tikkelyeket kivéven, a' mellyek azon közben a' közönséges szövetségekkel nem ellenkeznek magával közöltetni; mindent, kivéven a'

királyt és a' királyi familiát; a' Státus dolgában személyesen maga eleibe idézni; az időközben esett fizetés és pensióbéli lajstromokat megvizsgálni, 's azokban a' szükséges változásokat tenni; öt Revisorokat vagy vizsgálókat nevezni, a' kik a' Státusnak számadását minden esztendőben el olvassák, azoknak rövid summáját nyomtatás által esméretessé tegyék; végtére idegeneket országjussával megajándékozzák; mind ezek az itt előszámlált jussok egyedül az Ország közönséges gyűlését illetik.

Az olyan végzés, mellyet, az egész Ország gyűlése tett, egy Deputatio által a' királyhoz küldetik olly kérés mellett, hogy azt a' maga aláírásával erősítse meg, mellyet ha mivel, azon végzés törvényé leszen, ha nem mivel, az Ország gyűléséhez vissza küldetik. Az illy körülállások közt ezen végzést a' jelenvaló Ország gyűlése a' király eleibe nem terjeszheti ugyao, de a' következő leg első rendes Ország gyűlésében azt véghez viheti; hogy ha mind az által az illy végzés a' harmadik gyűlésben is a' király eleibe terjesztődik, de általa meg nem erősítetik, a' király akaratja nélkül is törvényé leszen, és az Ország gyűlése mind addig együtt marad, mig azt szükségesnek tartja; három hónapnál tovább, a' király megegyezése nélkül a' gyűlést nem tarthat.

E' világ 6 ik része leírásának folytatása.

Hogy ez az új világ az Angliai nemzetnek figyelmetességét nagyon magarávonta, abból kitetszik, hogy a' Genti Congressusban is előhozták, és annak lakosit az Indusokat az éjszaki Amerikával szereztetendő békességbe bészaratni igyekeztenek. Sok féle rendekre osztatnak fel ezek az Indusok. Leg elsőbb rendbeliek a' Sioux-Indusok, ezekről igyszóllanak azok az éjszaki Amerikai tudós utazók Lewis és Clarke kapitányok, a' kik 1805-dik és 1806 dik esztendőben annak felfedezésére küldettek vala: Mi, ugy mond előre

elkészültünk a' vélek való beszédre, ajándékokat készítettünk, és azon nemzetnek fejeit 's fegyveres embereit magunkhoz hívtuk, és 12 órakor azon tölgyfa árnyékában fogadtuk e', a' melly alatt a' szövetséges Amerikai Státusnak zászlói ki vóltak szegve. Kapitány Lewis egy beszédet mondott hozzájuk, 's őket megtanította, miként viseljek magokat jövendőben; azután a' nevezetesebb embereiket megesmértük, a' melly megesmérés abból állott, hogy a' legelsőbbnek közzülök egy vitorlás zászlót, egy emlékeztető pénzt, 's több efféléket ajándékoztunk. Továbbá olly felső ruhát is adtunk reája, a' millyennel az illy nevezetes embereket meg szoktuk ajándékozni, t. i. a' szövetséges Státusok forma ruhájakat, melly gazdagon meg volt paszománttal rakva; továbbá egy három szegű veres tollal felekesített süveget. Egy másiknak közzülök második rangot, dohányt és köntöst ajándékoztunk, az után vélek együtt dohányoztunk, a' kik az őket késérő legényekkel egy faágból tsinált levél szín alá menvén, ottan a' nékiek adott ajándékokat magok közt fel osztották, dohányoztak, és ettek, 's azon tanáskoztak, hogy mitsodas feleletet adjanak minékünk a' következő napon; vegtère az iffiabbak közzülök nyíllal tzelra lövöldöztek, és mi a' legjobb kezivesekkel klárisokkal jutalmaztattuk meg. Estvére igen sokáig tántzoltak, mi pedig késeket, dohányt, tsergöket, és gyagjupántlikákat ajándékoztunk nékiek mellyekkel nagyon meg vóltak elégedve. Az ő muzsika szerszámok dohból, és egy zatskóból állott, melly fejéren készített bial bőrből volt készítve, mellyben srétet, 's apró követskéket tartottak. Ezekkel a' muzsika szerszámokkal játszottak négy muzsikusok, 's ezekkel alkalmatlankodtak virrattig a' gyüllésnek.

Augústus 31-ik napján fölöstököm után a' nemzetnek nagyjai öszve gyűlven rendbe állottak, mindeniknek kezében

egy jeles békességpipa volt, mellyeknek hegyek azon helyfelé volt fordítva, a' hol Lewis és Clark e kapitányoknak kellett vala ülni; és mihelyt ezek oda mentek, 's leültek, leg ottan a' legelső közzülök, ki nek neve Weucha volt, fel költ, hoszfú és ékes beszédet tartott, a' mit miszólottunk, helybe hagyta, hogy a' mi tanátsunkat követni fogják, meg ígérte, 's ezt toldott a' beszédjéhez: Én ugy mond, az én nagy atyámnak két fiait előttem állani látom, ti is láttok engemet, 's látjátok a' mi nagyainkat és vitézinket. Mi igen szegények vagyunk, nekünk se puskaporunk, se golyóbisunk, sem késünk nintsen, feleségeinknek és gyermekeinknek sints a' falukban semmi köntösök. Mivel az én atyámfiái nékem egy vitorlát és egy emlékeztető pénzt adtak; azt kívánám, hogy ezeknek a' szegény embereknek is valamit adnának, vagy itt maradnának, és hogy az legelsőbben ide jövő hajóval alkuba botsátkoznának. Én a' Pavneeseeknek, és Mahásoknak fejedelmeit öszvegyűjtöm, 's vélek bekességet kötök; én ezt jobban végbe vihetem, mint az en nagy atyámnak fiait, mivel nagyobb készséggel meg hallgatnak engemet. A' jövő tavasszal egynehány Urfiakat is a' ti orszagtokba hozok; de elebb el nem bagyhatom hazamat. Egykor az Anglusokhoz mentem, a' kik nékem egynehány emlékeztető pénzt, és egynehány darab köntöst adtak; midőn a' Spanyolokhoz mentem, ők is adtak nékem egy emlékeztető pénzt, de semmit sem adtak, a' mellyhe azt tehettem volna; ti pedig nem tsak emlékeztető pénzt, hanem köntösöket is adtatok. De még is szegények vagyunk, 's azt kívánám, hogy a' mi feleségeinknek is valamit adnatok.

Aprilis 24 ik napjan eg sz nap olly nagy szélvész volt, hogy helyünköl sem mozdulhattunk ki, és ha sziate egymásra rakott szobakkal igyekeztünk magunkat védelmezni, még is mindazáltal a'

mi bajókón volt portékáink és bu torjaink is meg ásztak. A' mi vadászaink! kimentek és négy däm vadat, és egynéhány apró farkast hoztak magokkal. Minden utazó társainknak a' szemek rosz, mellyet kétségkívül a' felette sok homok szokott okozni, melly olly nagy homok felhőtől ragadtatik, hogy gyakorta az előtünk lévő tenger partját sem láthattuk; és olly könnyű's vékony ez a' homok, hogy egynéhány mért földre is, mint valamelly füstfelhő ugy lebeg a' levegőben, és olly általható, hogy attól senki magát meg nem óhatya, éskéntelenek vagyunk azt az ételben, italban, és lélegzésben lenyelni. Aprilis 29-dik napján, reggel mértékletes szelekkel kiindultunk. Kapitány Lewis, a' ki egy vadászunkkal a' száraz földön volt, dél előtt 8. órakor két fejer medvére bukkant. Ezeknek a' ragadozó állatoknak erejétől és vad természetéről irtóztató dolgokat beszéltek nekünk az Indusok; a' mellyeket 6—8 embernek kell megtámadni, sőt akkor is gyakorta megfutantatnak, és egy vagy két embert magok között elvesztenek. Mivel tegzeken és nyilokon kívül tsak egy rosz puskával járnak vadászni, kéntelenek ezen medvekhez közel menni, és mivel tsak akkor lehet azokat elejteni, mikor a' lövés vagy fejeket, vagy sziveket általjárja, sokszor, ha a' tzelte el tévesztik a' vadászok, magok is megfosztatnak életektől. El nem futnak az ember előtt, hanem inkább megtámadják őtet, és olly igen elrettentették az Indusokat, hogy az azokat vadászók elsőben ábrázatjokat befestik, és azokat a' labonas szokásokat végbe viszik, a' mellyeket ellenségeikkel való hadakozásokban gyakorlani szoktak. A' mellyeket még ek-

korig láttunk, miként meg támadni nem bátorzkodnak; de ha szinte a' jó stutzos vadásznak keveset lehetis felni, még is mindazáltal mindeukor irtóztató állat marad a' fejer medve. Midőn ez a' két kegyetlen vad állat hozzánk közelgetett volna, Kapitány Lewis és a' véle volt vadász reájok löttek, és mind a' kettőt meg megsebesítették. Az egyik elszaladt, a' másik Lewis kapitányt meg támadta, és 70—80 lépésre üzte is, de mivel nagyon meg volt sebesítve, kapitány Lewist puskája meg töltésében meg nem akadályoztáthatta, és a' vadász egy golyóbissal a' földre terítette. Ez agyon lövetett fejer medve még nem volt egészen fel nőve, és 300 fontot nyomott, lábai egy kevéssel hosszabbak mint a' fekete medvének; körmei és fogai nagyobbak és hosszabbak, sárgás barna a' szine, szemei kitsinyek, feketék és általhatók. Első lábai feketék, a' szőri vékonyabb, vastagabb, és hosszabb, mint a' fekete medvéknek lenni szokott; ennek felette dühösködőbbek, és az által is meg különböztetik magokat, hogy a' sok sebvétel után is nem egy hamat vesznek el.
(A' többi következik).

Nagy Britannia.

Az Anglia országai kereskedőknek tudósítások szerint a' nyers nádméznek az ára ottan nagyon felment, kiváltképen azért, mivel az a' hir terjedett el, hogy a' meg tisztult nád méznek Frantzia Országba való vitele meg tiltatott, a' melly hir bé is tellyesedett.

(A' többi következik.)

*Jan. 7-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 268 7/8 forintot Váltó-
zedulában. Egy Cs. aranyért 12 forintot 27 7/8 krt.*

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nro. 3.

A' Magyar Kurir 3-ik darabjához.

B é t s.

A' Bétsi Congressusnak foglalatosságáról, folyamotjáról, végzéseiről és vezetjéről még most is annyit tud az ide való Publikum, mint tudott annak elkezdődésekor. Az abban foglalatoskodó Minis-terek mindent mélységes titokban tartanak; de mivel azok az ő szállásaiknak idejét meghoszsza-bitották, és mivel a' Cs. Kir. Fő konyha mesternek meg parantsoltatott, hogy elegendő konyhabeli dolgokról visel-lyen gondot, tsak ezen környülállásból is azt lehet kihuzni, hogy annak egy hamar és egy könnyen vége nem leszen. Az illy fontos dolog főt idót, sok megfontolást, és vlgyszóságot kíván, hogy annal fogva min- denek tsendességgel menjenek végbe, és senkinek bosszúságot ne okozzanak.

A' Fels. Würtembergi Király, a' ki i n c o g n i t o az az idegen név alatt utazott innen el, az idevaló Aug. Conf. tartó gyü- lekezett fundusának megjobbítása végett, azon Ekklesia gondviselőjénél ezer forinto- kat tétetett le, de conventionális pénzben- é, vagy papirosban, arrólseami szónints.

A' Bétsi Congressus sok Európai feje- delmeket, politikusokat, és nagy embere- ket vonszott ide a' kiknek itten való léte- lek és maradások olly rendkívül való drá- gaságot okozott a' Bétsi Publikumnak, a' millyen soha sem tapasztaltatott ennekelőt- te.

Nem tsak ezeket, hanem másokat is, a' kik a' pénzt szeretik, magához vontá a'

Bétsi Congressus. — Egy Tirolisi lakos egy 18 máza bikát hozott ide, olly feltétellel, hogy minekutánna az a' Bétsi Publikum né- zésere pénzért kitétetődne, adattasson a' Bétsi Invalidusok házának, ennek a' biká- nak a' feje felette nagy. — Egy más va- laki egy 80 mázsa nagy halat mutogat a' Publikumnak pénzért — Azt mondják, hogy itten egy szegény lakos házánál egy matska kölközött meg, és hogy kölkei közt kettőnek kutyafeje, farka és körmei vol- tak. Sokan ugy gondolkoznak, hogy ez a' matska a' lakos ebével való rendkívül való baratsagos való társalkodásnak tu- lajdonithatja a' természetnek ezen különös tüneményét. A' ki ezt a' dolgot megfon- tolja, megnemhatározhatja, a' kútyával va- ló közösülésnek e vagy tsak a' matska kep- zelődésének kell, ezt a' tsudát tulajdo- nitani. A' matska az ebet, és ezt amazt természetesen nem szenvedheti azért is nem az egymással való 'közösülésnek, hanem inkább a' matska képzelődésének kell ezt a' halhatatlan történetet, tulajdonítani, mi- vel más példák is bizonyítják, hogy mind az okos, mind az oktalan allatok gyakorta elvétik a' nemzésnek és szü- lesnek természeti rendjet.

Magyar Ország.

A' Helvet. Confessiót tartó Debreczeni Collegiumnak állapotja ezen oskolai ujesz- tendőben, melly Novemb. első napjával kezdődik, és a' jövő esztendőben, Septem- ber 15 dik napján az Examen kezdetével végződik el: A' Humanitás Classisain, a' Rhetorikán és Poetikán felől lévő úgy ne-

vezett tógás, és nem tógás deákok száma 586 a' mostani drágasághoz képest igen nagy. Ezek között az első és 2-dik esztendő deákok, nagyobb idejű deákok, vagy Praesesek által a' deák és görög literatúrán kívül a' Mathesis kezdetére, az ó és új Geografiára, historiára és Philosophiára, encyclopedice, vagy rövideden tanítódnak, hogy azután szabad választás szerént, először ugyan a' Philosophiai azután a' Theologiai és Juridica Tudományokra által mehessenek, úgy hogy, a' ki a' Collegiumban hat esztendőt eltölt, minden tudományokat, mellyek abban tanítódnak, naponként három órát halgatván elvégezhet, ha több órát, napjában halgatni kíván, előbb is.

A' Theologiai Tudományokat, melyeket nagy tiszteletű Gen. Notárius, és Professor Budai Esaias Ur tanít, halgatják most 118, az ó Testamentomi Exagesist 74; az új Testamentomit 82; mindeniket külön órán tanítja Professor Tiszt. Varga István úr, a' mathesist tanulják 106-an, ugyan annyin, más órakon a' Physikát, melyeket Professor Sárváry Pál Ur tanít; a' Philosophiát tanulják 80-an; különösen a' Természet Jussát, az Embernek és Nemzetségeknek, az Európai nevezetesebb országok stáisticájával, és a' Magyar Országi Jus Publikummal együtt tanulják 106. Professor Tek. Erefey Daniel Uról. A' Magyar Országi magányos törvényeket (Jus

Priv. Hung.) a' vétkek büntetéről való tudományokkal (Jus Criminale) és a' Magyar Országi Törvények Historiájával együtt tanítja Tek. Dobrosi Madarász János Ur; — az Universális Historiát, és különös az Európai nevezetesebb Státufok Historiáját, valamint a' Görög és Deák Literatúrát addig, míg ezeknek rendesen leendő Tanítója Tiszt. Pézely József Ur Academiai útazásából megérkezik, két érdemes, és a' tanításban már gyakoroltatott Deák ifiak, ugymint Budai Jonathan és Gyárfás Pál tanítják.

A' Classisokban tanulók száma kettőhijján 13,00, ugymint 2-ik esztendő Rhetorok vagyok 54-en; Poeták 60-an; 1-ső esztendő Rhetorok 74-en; 2-ik esztendő Syntaxisták 113; 1-ső eszt. Syntaxisták 115; Grammatisták 116; Conjugisták 148; Declinisták és Magyar Grammatikát tanulók 220; nagyobb olvasók 202; kisebb olvasók 196. Ezen tiz Classisok között szinte felének elég tágas és alkalmas helye van már abban az új épületben, melly az 1802-ik esztendői szörnyű tűzolta lafsan lassan épült, és reményfégünk szerint két esztendő alatt a' Magyar Országi Reformata Ekklesiák, és nemelly jötevők fáradhatatlan buzgósággal által kötelességere mehet a' mit a' tudományok nagyobb virágzására minden jó gondolkodású hazafinak kívánni kell 's a' t.

D. D. S.